

Sygn.akt III AUa 423/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Piotr Prusinowski

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 października 2013 r. w B.

sprawy z odwołania E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji wnioskodawcy E. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 grudnia 2012 r. sygn. akt V U 1032/12

I. **oddala apelację,**

II. **odstępuje od obciążania E. B. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego za II instancję.**

Sygn. akt AUa 423/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 22 maja 2012r., na podstawie art. 151 §1 pkt 1 k.p.a. w zw. z art. 145a § 1 k.p.a. w zw. z art. 124 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), odmówił E. B. uchylenia ostatecznej decyzji z dnia 25 stycznia 1992 r. w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury w związku z rewaloryzacją świadczeń emerytalno-rentowych.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca zakwestionował zaliczone do emerytury okresy składkowe, a także żądał doliczenia do nich pracy w gospodarstwie rolnym. Wniósł o uchylenie wszystkich niekorzystnych dla niego decyzji ZUS.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 grudnia 2012r. oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 15 października 1991 roku ZUS przyznał E. B. prawo do emerytury od 1 października 1991 roku, na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 roku w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy. ZUS uznał wówczas za

udowodnione ogółem 40 lat pracy oraz stwierdził brak podstaw do przyznania dodatku za staż z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym. Decyzją z 25 grudnia 1991 roku o rewaloryzacji ZUS ustalił nową wysokość emerytury od 1 listopada 1991 roku przy czym uwzględnił ogólny staż wynoszący 32 lata, po 1,3%. W decyzji z 25 stycznia 1992 roku, na podstawie art. 16 – 22 i 31 ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw dokonano waloryzacji emerytury skarżącego. Wnioskodawca nie zaskarżył tej decyzji. W dniu 10 kwietnia 2012 roku E. B. złożył do ZUS wnioski o prawidłowe przeliczenie emerytury od początku jej pobierania oraz wniósł o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej ostateczną decyzją z 25 stycznia 1992 roku, na zasadzie art. 145a k.p.a. Postanowieniem z dnia 22 maja 2012 roku ZUS wznowił postępowanie. Decyzją z tej samej daty odmówił uchylenia ostatecznej decyzji z 25 stycznia 1992 roku.

Sąd pierwszej instancji nie dostrzegł podstaw do uchylenia decyzji z dnia 25 stycznia 1992 roku, w oparciu o art. 145a k.p.a. oraz przesłankę wskazaną przez wnioskodawcę, tj. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 roku (K 5/11), w którym orzeczono o niezgodności z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP przepisu art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazana przez E. B. decyzja z 25 stycznia 1992 roku nie została, bowiem wydana w oparciu o niezgodny z Konstytucją art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podstawę prawną decyzji, w wyniku której obniżono wysokość emerytury, stanowiły przepisy ustawy z dnia 17 października 1991 roku rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. Ustalona w decyzji z 25 stycznia 1992 roku emerytura wnioskodawcy po waloryzacji okazała się niższa od dotychczas wypłacanego świadczenia, ale wyższa od kwoty ustalonej w decyzji z 25 grudnia 1991 roku rewaloryzacji. Stąd zgodnie z art. 32 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji obniżono wysokość świadczenia od dnia 1 stycznia 1992 roku.

Sąd Okręgowy dodał, że decyzje ZUS ustalające wysokość emerytury wnioskodawcy, w tym odnośnie podstawy wymiaru, wyliczenia okresów składkowych i okresu pracy w gospodarstwie rolnym były wielokrotnie przedmiotem oceny przez Sądy, a prawomocne wyroki pozostają wiążące, na zasadzie art. 365 § 1 k.p.c. (VU 178/04, VU 1810.08, VU 972/07, VU 650/10). Nie było zatem podstaw do uchylenia wszystkich wcześniejszych decyzji ZUS, jak wniósł skarżący, które są dla niego niekorzystne.

E. B. wniósł apelację od powyższego wyroku, w której stwierdził, iż organ rentowy błędnie naliczył mu emeryturę. Uwzględnił bowiem jego staż ubezpieczeniowy w wymiarze 32, zamiast 34 lat. ZUS nie zmienił też swojej decyzji, po dostarczeniu dodatkowych dokumentów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przyjął bowiem brak podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 22 maja 2012r. E. B. nie przedstawił bowiem żadnych dowodów lub okoliczności, które zezwoliłyby na uchylenie decyzji ostatecznej ZUS z dnia 25 stycznia 1992r. i ponowne ustalenie wysokości jego emerytury związku z rewaloryzacją świadczeń emerytalno – rentowych.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela i akceptuje te ustalenia oraz argumentację prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Należy podkreślić, że w sprawie odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (postanowienie SN z dnia 2 marca 2011r., sygn. akt II UZ 1/11, LEX 844747, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99). Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego, w związku z czym nie ustala prawa do świadczeń i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie związane z prawem lub wysokością świadczenia objętego decyzją, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do zaskarżonej decyzji.

Przedmiot i zakres rozpoznania w niniejszej sprawie wyznaczała zaskarżona decyzja z 22 maja 2012r., którą ZUS odmówił E. B. uchylenia ostatecznej decyzji z dnia 25 stycznia 1992r. Ową ostateczną decyzją ZUS obniżył, na podstawie art.32 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. nr 104, poz. 450 ze zm.), wysokość emerytury od dnia 1 stycznia 1992r. do kwoty ustalonej zgodnie z art. 28 w/w ustawy.

E. B. domagał się uchylenia ostatecznej decyzji ZUS z dnia 25 stycznia 1992r. w trybie wznowienia postępowania, w oparciu o art. 145a § 1 k.p.a. Zgodnie z tym przepisem można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja.

Z kolei z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP wynika, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Należy powtórzyć za judykaturą, że przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji RP rodzi prawo do kwestionowania rozstrzygnięć ukształtowanych na podstawie niekonstytucyjnego przepisu jeszcze przed orzeczeniem Trybunału stwierdzającego taką niekonstytucyjność (wyrok WSA w Opolu z dnia 30 grudnia 2010r., II SA/Op 611/2010 LexPolonica nr 2469921).

Nie można zaaprobować stanowiska E. B., iż podstawą wznowienia postępowania i uchylenia ostatecznej decyzji ZUS z dnia 25 stycznia 1992r. powinien być wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r., orzekający o niezgodności art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009 r. Nr 153 poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001 i Nr 187, poz. 1112) z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ostateczna decyzja ZUS z dnia 25 stycznia 1992 r., której uchylenia domaga się skarżący, nie została bowiem oparta na uznanym za niekonstytucyjny art. 114 ust. 1a w/w ustawy. Została ona wydana w oparciu o zupełnie inną podstawę prawną, tj. art. 32 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. Wypada przy tym zauważyć, iż wskazywany jako podstawa wznowienia – fakt stwierdzenia niekonstytucyjności art. 114 ust.1a ustawy emerytalnej - już z tej przyczyny takowej podstawy stanowić nie może, że przepis ten został wprowadzony do ustawy emerytalnej dopiero od dnia 1 lipca 2004 r. a zatem wiele lat po wydaniu decyzji, której wznowienia postępowania skarżący się domaga (art. 114 ust.1a - został dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw ;Dz.U.2004.121.1264).

Stąd E. B. nie może żądać wznowienia postępowania i uchylenia decyzji ZUS z dnia 25 stycznia 1992r. na podstawie wyroku z dnia 28 lutego 2012r., w którym Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 114 ust. 1 a w/w ustawy z Konstytucją, gdyż przepis ten nie był podstawą wydania tej decyzji.

Jak wynika z apelacji E. B. w istocie kwestionuje sposób wyliczenia emerytury (w tym zarzuca uwzględnienie za niskiego stażu ubezpieczeniowego). Kwestie te nie mogły być jednak badane w niniejszej sprawie, w której nie wystąpiła podstawa do jej wznowienia. Gdyby nawet taka podstawa kiedykolwiek wystąpiła to nie mogłaby ona być pretekstem do ponownego rozpoznania sprawy w całości, bez względu na stwierdzone uchybienia. Oznacza to m.in., że jeżeli nie stwierdzono istnienia żadnej z podstaw wznowienia, które dotyczą postępowania dowodowego, to wznowienie postępowania z innej przyczyny, np., na podstawie art. 145a k.p.a., nie daje podstaw do ponownej oceny już przeprowadzonych i ocenionych dowodów (wyrok NSA z dnia 18 sierpnia 2011r., II OSK 1162/11, LEX nr 1068961).

W tym stanie rzeczy wniesiona apelacja podlega oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

Orzekając o kosztach procesu - w ocenie Sądu Apelacyjnego zasadnym było odstąpienie, na podstawie art. 102 k.p.c., od obciążania E. B. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego za drugą instancję. Zgodnie z tym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przy ocenie przesłanek, wskazanych w powyższym przepisie Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę szczególny charakter sprawy emerytalnych, trudną sytuację materialną wnioskodawcy i fakt, że skarżący nie przyczynił się do wygenerowania znacznych kosztów postępowania.